

УДК 351.865

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ, ЗУМОВЛЕНИХ ВОЄННО-ПОЛІТИЧНИМИ ЧИННИКАМИ, В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

С. С. Гута,

*аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою,
Національна академія державного управління при Президентіві України*

У межах цієї статті проведено аналіз організаційно-правових засад державного управління в умовах кризових ситуацій, зумовлених воєнно-політичними чинниками, в Україні на сучасному етапі. Розглянуто структуру і функції суб'єктів забезпечення національної безпеки у воєнно-політичній сфері в різних кризових ситуаціях і правових режимах. Доведено необхідність урегулювання на законодавчому рівні оптимально збалансованого розподілу повноважень, підзвітності та відповідальності між суб'єктами забезпечення національної безпеки у воєнно-політичній сфері, визначення єдиного управлінського органу. Охарактеризовано ключові аспекти, які забезпечують ефективне державне управління в умовах кризових ситуацій, зумовлених воєнно-політичними чинниками, з урахуванням викликів сьогодення. Запропоновано шляхи вдосконалення законодавства з питань державного управління в кризових ситуаціях, зумовлених воєнно-політичними чинниками в Україні.

Ключові слова: державне управління, політика національної безпеки, кризова ситуація, зумовлена воєнно-політичними чинниками, суб'єкти забезпечення національної безпеки у воєнно-політичній сфері.

S. S. Guta,

*Post-graduate Student of the Chair of Globalistics, European Integration and National Security Administration,
National Academy for Public Administration under the President of Ukraine*

THE ORGANIZATIONAL PRINCIPLES OF STATE CONTROL IN CRISIS SITUATIONS CAUSED BY THE MILITARY AND POLITICAL FACTORS IN UKRAINE TODAY

Within this article analyzes the institutional and legal framework of public administration in crisis situations caused by the military and political factors in Ukraine today. The structure and function of the national security entities in the military-political sphere in the various crises and legal regimes. The necessity of legislative regulation optimally balanced distribution of authority, accountability and responsibility between subjects of national security in the military-political sphere, defining a single administrative authority. Described the key aspects that ensure effective governance in crisis situations caused by the military and political factors, given the challenges of today. The ways of improvement of legislation on public administration in crisis situations caused by the military and political factors in Ukraine.

Key words: public administration, national security policy, the crisis caused by the military and political factors, subjects of national security in the military-political sphere.

С. С. Гута,

*аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою,
Національна академія державного управління при Президентіві України*

ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ В УСЛОВИЯХ КРИЗИСНЫХ СИТУАЦИЙ, ОБУСЛОВЛЕННЫХ ВОЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИМИ ФАКТОРАМИ, В УКРАИНЕ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

В рамках данной статьи осуществлен анализ организационно-правовых основ государственного управления в условиях кризисных ситуаций, обусловленных воєнно-політичними факторами, в Украине на современном этапе. Рассмотрена структура и функции субъектов обеспечения национальной безопасности в воєнно-політичній сфері в различных кризисных ситуациях и правовых режимах. Доказана необходимость урегулирования на законодательном уровне оптимально сбалансированного распределения полномочий, подотчетности и ответственности между субъектами обеспечения национальной безопасности в воєнно-політичній сфері, определение единого управленческого органа. Охарактеризованы ключевые аспекты, которые обеспечивают эффективное государственное управление в условиях кризисных ситуаций, обусловленных воєнно-політичними факторами, с учетом вызовов современности. Предложены пути совершенствования законодательства по вопросам государственного управления в кризисных ситуациях, обусловленных воєнно-політичними факторами в Украине.

Ключевые слова: государственное управление, политика национальной безопасности, кризисная ситуация, обусловленная воєнно-політичними факторами, субъекты обеспечения национальной безопасности в воєнно-політичній сфері.

© Гута С. С., 2017

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Стрімкий перебіг сучасних воєнно-політичних процесів ставить перед Україною нові завдання, яких до сьогодні наша країна ще не знала. Революція гідності, окупація Автономної Республіки Крим, оборона Сходу України від терористів, а з 2014 р. і військ Російської Федерації, із застосуванням усіх видів озброєння під час проведення антитерористичної операції, проголошення главою держави “Стратегії-2020” започаткували низку важливих реформ у державі та утвердили нові для України політичні та управлінські реалії. Серед важливих реформ передбачено реформу системи національної безпеки та оборони, головними заходами реалізації якої визначено функціональну оптимізацію власне системи, оновлення доктринальних та концептуальних підходів до забезпечення національної безпеки, створення ефективної державної системи кризового реагування. Отже, дослідження організаційно-правових засад державного управління в умовах кризових ситуацій, зумовлених воєнно-політичними чинниками, набуває важливого теоретичного і практичного значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Науково-теоретичну базу дослідження складають праці таких науковців, як: В.Горovenko [6], А.Герасимов [4], В.Ліпкан [5], А.Семенченко [6], Г.Ситник [1–3]. У працях цих науковців аналізуються та розкриваються організаційно-правові засади національної безпеки загалом та окремих її елементів, досліджуються потреби вдосконалення та реформування системи суб'єктів забезпечення національної безпеки у воєнно-політичній сфері та законодавчої бази в цій сфері. Проте аналіз публікацій, присвячених пошуку організаційних і правових засад, дає можливість установити, що визначена проблематика дослідження концептуально розроблена недостатньо та потребує подальшого наукового осмислення і законодавчого закріплення. Так, автор, поділяючи думку А.Герасимова щодо необхідності системного відновлення законодавства у сфері безпеки та оборони і, насамперед, у частині повноважень усіх суб'єктів, жорсткого механізму контролю і притягнення до відповідальності за невиконання відповідних законів, указів Президента та інших нормативно-правових актів [4, с. 15], вважає актуальним проведення окремого дослідження організаційно-правових засад державного управління в умовах кризових ситуацій, зумовлених воєнно-політичними чинниками.

Метою статті є дослідження організаційно-правових засад державного управління в умовах кризових ситуацій, зумовлених воєнно-політичними чинниками, розроблення пропозицій щодо їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Виклики національної безпеки, що виходять із воєнно-політичної обстановки, потребують розроблення та реалізації певної державної політики національної безпеки, яка б забезпечувала захищеність суспільства й держави від воєнних загроз. Політика національної безпеки – це діяльність органів державної влади, громадських та інших організацій, яка спрямована на реалізацію національних інтересів (у тому числі їх захист), збереження цілісності об'єктивно диференційованого суспільства та досягнення на цій основі прогресивного суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку особи (громадянина), суспільства і держави [3, с. 5].

Будь-яка політика має бути впорядкована нормативно-правовими засобами. В.Ліпкан доречно вказує, що нормативна база у сфері національної безпеки являє собою організаційно-функціональний образ цієї системи, виражений юридичною мовою, і який відповідає її цільовому призначенню [5, с. 112].

Вирішальною в установленні засад здійснення державного управління в кризових ситуаціях, зумовлених воєнно-політичними чинниками, є Конституція України. Законом України “Про основи національної безпеки України” [11] закладено основи національної безпеки. Не менш актуальними є також Кодекс цивільного захисту України [8], закони України “Про оборону України” [9], “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію” [10], “Про боротьбу з тероризмом” [12], а також інші закони та нормативно-правові акти державних органів влади й управління; міжнародні договори й угоди, укладені чи визнані Україною. Додатково розробляються і затверджуються Президентом України Стратегія національної безпеки України і Воєнна доктрина України, інші доктрини, концепції, стратегії і програми.

Систему суб'єктів забезпечення національної безпеки, у тому числі в умовах кризових ситуацій воєнно-політичного характеру, визначено Законом України “Про основи національної безпеки України” [11]. Її утворює сукупність взаємопов'язаних та взаємозумовлених суб'єктів забезпечення національної безпеки та механізмів, які забезпечують їх узгоджену діяльність на основі чинного законодавства [1, с. 220]. Стаття 17 Конституції України встановлює: захист су-

веренітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього українського народу [7].

Розглянемо правову основу діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки в різних кризових ситуаціях і правових режимах.

На сьогодні є чинним та таким, яким уведено в країні на підставі Указу Президента України від 14 квітня 2014 р. № 405/2014 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 р. “Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України”, режим проведення антитерористичної операції. Національною правовою основою боротьби з тероризмом є Конституція України, Кримінальний кодекс України, закони України “Про боротьбу з тероризмом” [12], “Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції” [14], “Про військово-цивільні адміністрації” [15], інші закони України, укази і розпорядження Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, а також інші нормативно-правові акти, що приймаються на виконання законів України. Чинною залишається Концепція боротьби з тероризмом, схвалена Указом Президента України від 25 квітня 2013 р. № 230/2013, яка одним із пріоритетних міжнародних зобов'язань України вбачає імплементацію світових стандартів безпеки, а також комплексне та збалансоване впровадження всіх компонентів Глобальної контртерористичної стратегії ООН [20].

Відповідно до Закону України “Про боротьбу з тероризмом” у ст. 4 зазначається: організація боротьби з тероризмом в Україні та забезпечення її необхідними силами, засобами і ресурсами здійснюються Кабінетом Міністрів України у межах його компетенції [12]. Суб'єктами, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом, є Служба безпеки України (як головний орган); Міністерство внутрішніх справ України; Національна поліція; Міністерство оборони України; центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сферах цивільного захисту, захисту державного кордону, виконання кримінальних покарань та державної митної справи, а також Управління державної охорони України. За необхідності законодавець також передбачив залучення Служби зовнішньої розвідки України; Міністерства закордонних справ України; Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України; інших центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого

самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від підпорядкованості та форми власності, їх посадових осіб, а також громадян за їх згодою у межах своєї компетенції, визначеної чинним законодавством. Координацію діяльності суб'єктів, залучених до боротьби з тероризмом, виконує Антитерористичний центр при Службі безпеки України.

У контексті зазначеного Закону повноваження між суб'єктами розподілені таким чином: Служба безпеки України здійснює боротьбу з тероризмом, Міністерство внутрішніх справ України спільно з Національною поліцією організовує боротьбу з тероризмом, Міністерство оборони України і Збройні Сили України забезпечують із застосуванням наявних сил та засобів виконання завдань щодо припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій та інших, а інші центральні органи виконавчої влади формують та реалізують державну політику у сфері цивільного захисту, захисту і охорони державного кордону, забезпечують виконання інших завдань у межах своїх повноважень.

Водночас відповідно до Положення про єдину державну систему запобігання, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2016 р. № 92, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків єдиною державною системою складають постійно діючі територіальні (координаційні групи Антитерористичного центру при регіональних органах Служби безпеки України та їх штаби) і функціональні підсистеми (структурні підрозділи суб'єктів боротьби з тероризмом та Міжвідомча координаційна комісія Антитерористичного центру при Службі безпеки України). Як встановлено п. 4 цієї Постанови, взаємодія підсистем відбувається шляхом: обміну інформацією про загрозу вчинення терористичного акту; проведення спільних оперативно-розшукових та інших заходів; проведення моніторингу стану і тенденцій поширення тероризму в Україні та за її межами; організації і проведення командно-штабних та тактико-спеціальних навчань і тренувань з використанням сил і засобів суб'єктів боротьби з тероризмом [18].

Неефективність проведення антитерористичної операції, яку, на жаль, констатують сьогодні фахівці, зумовлена відсутністю чіткого, організованого керівництва, належної взаємодії сил і засобів, необхідністю підготовленого резерву, відсутністю техніки та інших чинників. Один із шляхів розв'язання вказаних проблем Рада національної безпеки і оборони України закріпила у своєму

рішенні “Про надзвичайні заходи протидії російській загрозі та проявам тероризму, підтримуванім Російською Федерацією” від 25 січня 2015 р., уведеному в дію Указом Президента України від 14 лютого 2015 р. № 85/2015, підпункт 4 пункту 1, а саме: внесення змін до законів України “Про боротьбу з тероризмом” та “Про загальну структуру і чисельність Служби безпеки України”, передбачивши, зокрема, вдосконалення складу, функцій і повноважень Антитерористичного центру при Службі безпеки України, а також механізм його взаємодії з Генеральним штабом Збройних Сил України під час проведення антитерористичної операції [23]. Іншими пріоритетними шляхами розв’язання цієї проблеми, на нашу думку, є: налагодження та підтримання взаємодії з авторитетними міжнародними організаціями та державами (зокрема з Організацією Північноатлантичного договору, Європейським Союзом, Організацією з безпеки і співробітництва в Європі), спрямованої на нейтралізацію негативних наслідків прямих, позаконвенційних, гібридних та інших актів агресії проти України; виконання як країнами-учасницями, так і Україною умов ратифікованих у нашій державі норм міжнародного права, у тому числі повна адаптація законодавства України до норм, правил і стандартів Європейського Союзу, Організації Північноатлантичного договору.

Режим особливого періоду, початком якого стало оголошення часткової мобілізації відповідно до Указу Президента України від 17 березня 2014 р. № 303/2014 “Про часткову мобілізацію” [21], регулюється Законом України “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію”. Зміст мобілізації, закріплений у ст. 3 вказаного законодавчого акта, по суті містить в собі загальне визначення повноважень суб’єктів забезпечення національної безпеки: переведення національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, а також адміністративно-територіальних одиниць України на роботу в умовах особливого періоду; переведення Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту на організацію і штати воєнного часу [10]. Загальне керівництво законодавець покладає на Президента України, організаційне керівництво – Кабінет Міністрів України; координацію діяльності органів виконавчої влади – Раду національної безпеки і оборони України.

У сучасних реаліях, коли частина нашої держави перебуває під окупацією Російської Федерації, важливим питанням є забезпечення прав і

свобод громадян на тимчасово окупованій території України. Вирішенню цього питання сприяє Закон України “Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України” [13]. Так, цим Законом не лише введено режим тимчасово окупованої території, а й передбачено особливий порядок забезпечення прав і свобод громадян України, які перебувають на тимчасово окупованій території; особливості діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій в умовах режиму тимчасово окупованої території. Відповідно до вимог зазначеного Закону, Кабінет Міністрів України здійснює постійний моніторинг стану дотримання прав і свобод людини і громадянина на тимчасово окупованій території, за результатами якого оприлюднює та надає відповідну інформацію міжнародним організаціям у сфері захисту прав і свобод людини і громадянина та вживає необхідних заходів; уповноважений Верховної Ради України з прав людини здійснює парламентський контроль за дотриманням конституційних прав і свобод людини і громадянина на тимчасово окупованій території; державні органи та органи місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи діють на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Проте цей законодавчий акт потребує певного вдосконалення, зокрема в напрямі забезпечення на належному рівні соціального захисту осіб, що постраждали на певній території.

Повноваження суб’єктів забезпечення національної безпеки в режимах надзвичайної ситуації та підвищеної готовності, що введені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26 січня 2015 р. № 47-р “Про встановлення режимів підвищеної готовності та надзвичайної ситуації” [17], визначені Кодексом цивільного захисту України та Положенням про єдину державну систему цивільного захисту, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 09 січня 2014 р. № 11, зокрема:

1) у режимі надзвичайної ситуації – здійснення оповіщення та інформування, постійного прогнозування зони надзвичайної ситуації та масштабів можливих наслідків, організація робіт з локалізації і ліквідація наслідків надзвичайної ситуації, організація та проведення заходів щодо життєзабезпечення постраждалого населення, евакуаційних заходів;

2) у режимі підвищеної готовності – здійснення оповіщення про загрозу та інформування, постійне прогнозування можливості виникнення

надзвичайних ситуацій та їх масштабів, формування оперативних груп, посилення спостереження та контролю, уточнення планів реагування на надзвичайні ситуації, приведення у готовність наявних сил і засобів цивільного захисту.

Виконання завдань цивільного захисту в умовах сьогодення здійснюється єдиною державною системою цивільного захисту у взаємодії з відповідним військовим командуванням. Координацію діяльності виконує комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, керівництво – Кабінет Міністрів України, а безпосереднє керівництво – Державна служба з надзвичайних ситуацій.

Проведений вище аналіз законодавчих актів свідчить про відсутність: а) єдиного управлінського органу на час уведених на сьогодні в Україні режимів (Рада національної безпеки і оборони України, яка виходячи з вимог ст. 107 Конституції України координує і контролює діяльність органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони [7]); б) взаємодії всієї системи органів забезпечення національної безпеки. На нашу думку, це може призвести до неефективності проведення заходів державного управління в умовах сьогодення та виникнення воєнно-політичної кризи. Висновки щодо необхідності ефективної взаємодії всіх органів забезпечення національної безпеки, єдності і системності у виконанні функцій в кризових ситуаціях є також у наукових працях Г.Ситника [2], А.Семенченка та В.Горовенко [8, с. 6].

Разом із тим необхідно констатувати наявність таких недоліків у чинному законодавстві з питань державного управління в умовах кризових ситуацій, зумовлених воєнно-політичними чинниками, як: вирішення за допомогою підзаконних нормативних актів питань, які належать до компетенції законів, що призводить до дисбалансу між законами і підзаконними нормативними актами; нестабільність і внутрішня суперечливість законодавчих актів і окремих норм щодо врегулювання питань, що належать до сфери забезпечення національної безпеки; відсутність стрижневого блоку – Концепції національної безпеки.

Негативним залишається непроведення адаптації до сучасних реалій та вимог базових законодавчих актів, визначених рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 04 березня 2016 р. “Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України”, уведеним в дію Указом Президента України від 14 березня 2016 р. № 92/2016, зокрема: законів України “Про основи національної безпеки України”, “Про розвіду-

вальну діяльність”, “Про Службу безпеки України”, “Про контррозвідувальну діяльність”, “Про оперативно-розшукову діяльність”, “Про боротьбу з тероризмом”, “Про розвідувальні органи України” [19].

Ураховуючи, що Україна пріоритетними напрямками своєї зовнішньої і внутрішньої політики розглядає інтеграцію в політичні та економічні структури Європейського Союзу, а своєї безпекової політики – Організації Північноатлантичного договору, то вказану адаптацію законодавства України з питань забезпечення національної безпеки, у тому числі й державного управління в умовах кризових ситуацій, зумовлених воєнно-політичними чинниками, слід провести відповідно до норм, правил і стандартів Європейського Союзу та Організації Північноатлантичного договору.

На нашу думку, шляхом удосконалення чинного законодавства з цього питання також стане розробка і прийняття Кодексу національної безпеки України, основою для розробки якого стане Концепція національної безпеки. Європейський рецепт удосконалення норм права в означеній галузі ми пов’язуємо з оптимально збалансованим поділом влади між відповідними інститутами держави, головними передумовами якого слугують чіткий розподіл відповідальності за службові функції та чітке визначення обов’язкової підзвітності. Такий розподіл доцільно закріпити законом.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Основними законодавчими актами, що встановлюють засади державного управління в умовах кризових ситуацій, зумовлених воєнно-політичними чинниками, в Україні на сучасному етапі є: Конституція України, Кодекс цивільного захисту України, закони України “Про основи національної безпеки України”, “Про оборону України”, “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики”, “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію”, “Про правовий режим надзвичайного стану”, “Про боротьбу з тероризмом”, “Про правовий режим воєнного стану”, “Про раду національної безпеки і оборони України” та ін.

Для ефективного державного управління в умовах кризових ситуацій, зумовлених воєнно-політичними чинниками, важливе значення мають оптимально збалансований розподіл повноважень, підзвітність та відповідальність між його суб’єктами, а також визначення єдиного управлінського органу (Рада національної безпеки і оборони України виходячи з вимог Конституції України).

Не менш важливим є питання уніфікації законодавства в цій сфері правовідносин, зокрема шляхом створення Кодексу національної безпеки України, Концепції національної безпеки, адаптація українського законодавства до сучасних реалій, міжнародних і європейських стандартів.

Список використаних джерел

1. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) : підручник / Г. П. Ситник. – Київ : НАДУ, 2012. – 544 с.
2. Ситник Г. П. Основи механізму антикризового стратегічного управління у сфері національної безпеки [Електронний ресурс] : наук. доп. / Г. П. Ситник. – Режим доступу: <http://nationalecurity.org.ua/2015/12/30/osnovi-mekhanizmu-antikrizovogo-strategichnogo-upravlinnya-u-sferi-natsionalnoi-bezpeki/>.
3. Ситник Г. П. Пріоритети державної політики криз призму стратегії національної безпеки України [Електронний ресурс] : наук. доп. / Г. П. Ситник. – Режим доступу : <http://www.unb.in.ua/wp-content/download/id-06-03.pdf>.
4. Герасимов А. П. Комплексний огляд сектору безпеки і оборони: уроки минулого і сьогодення / А. П. Герасимов. – Серія “Національна безпека”. – № 29. – 15 с.
5. Липкан В. А. Національна безпека України : навч. посіб. / В. А. Липкан. – Київ : Кондор, 2006. – 552 с.
6. Семенченко А. І. Криза та комплексний механізм антикризового стратегічного управління у сфері забезпечення національної безпеки / А. І. Семенченко, В. К. Горовенко // Наука і оборона. – 2007. – № 4. – 54 с.
7. Конституція України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr/ed20160315>. – Назва з екрана.
8. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовт. 2012 р. № 5403-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17/print1382533239434673>. – Назва з екрана.
9. Про оборону України [Електронний ресурс] : Закон України від 06 груд. 1991 р. № 1932-XII. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>. – Назва з екрана.
10. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію [Електронний ресурс] : Закон України від 21 жовт. 1993 р. № 3543-XII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3543-12>. – Назва з екрана.
11. Про основи національної безпеки України [Електронний ресурс] : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 964-IV. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15>. – Назва з екрана.
12. Про боротьбу з тероризмом [Електронний ресурс] : Закон України від 20 берез. 2003 р. № 638-IV. –

Отже, формування нормативно-правового та організаційно-управлінського забезпечення дій та відповідальності суб’єктів забезпечення національної безпеки та налагодження зв’язків між ними є перспективами подальших досліджень в означеній сфері.

References

1. Sytnyk, H.P. (2012), *Derzhavne upravlinnia u sferi natsional'noi bezpeky (kontseptual'ni ta orhanizatsiyno-pravovi zasady)* [Public administration national security (conceptual, organizational and legal basis)], NADU, Kyiv, Ukraine.
2. Sytnyk, H.P. (2015), *Osnovy mekhanizmu antykrizovoho stratehichnogo upravlinnia u sferi natsional'noi bezpeky* [Basics crisis mechanism strategic management of national security], NADU, Kyiv, Ukraine.
3. Sytnyk, H.P. (2013), *Priorytety derzhavnoi polityky kriz' pryзму stratehii natsional'noi bezpeky Ukrainy* [The priorities of the state policy in the light of national security strategy Ukraine], NADU, Kyiv, Ukraine.
4. Herasymov, A.P. (2015), “Comprehensive review of the security sector and defense. lessons of the past and present”, *Natsional'na bezpeka*, vol. 29 pp. 15.
5. Lipkan, V.A. (2006), *Natsional'na bezpeka Ukrainy* [National Security of Ukraine], Condor, Kyiv, Ukraine.
6. Semenchenko, A.I. and Gorovenko, V.K. (2007), “Crisis and the complex mechanism of crisis management in strategic national security”, *Nauka i oborona*, vol. 4, p. 54.
7. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), Constitution of Ukraine, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr> (Accessed 01 March 2016).
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine “Code of Civil Defense of Ukraine”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17> (Accessed 01 March 2016).
9. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine “On Defense of Ukraine”, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1932-12> (Accessed 01 March 2016).
10. The Verkhovna Rada of Ukraine (1993), The Law of Ukraine “On mobilization preparation and mobilization”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3543-12> (Accessed 01 March 2016).
11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine “On the basics of the national security of Ukraine”, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15> (Accessed 01 March 2016).
12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine “On the fight against terrorism”, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/638-15> (Accessed 01 March 2016).
13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine “On the rights and freedoms of citizens and legal regime in the temporarily occupied territory of

- Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/638-15>. – Назва з екрана.
13. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України [Електронний ресурс] : Закон України від 15 квіт. 2014 р. № 1207-VII. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1207-18>. – Назва з екрана.
 14. Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції [Електронний ресурс] : Закон України від 2 верес. 2014 р. № 1669-VIII. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1669-18>. – Назва з екрана.
 15. Про військово-цивільні адміністрації [Електронний ресурс] : Закон України від 3 лют. 2015 р. № 141-VIII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/141-19>. – Назва з екрана.
 16. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 9 січ. 2014 р. № 11. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-п>. – Назва з екрана.
 17. Про встановлення режимів підвищеної готовності та надзвичайної ситуації [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 січ. 2015 р. № 47-р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/47-2015-р>. – Назва з екрана.
 18. Про затвердження Положення про єдину державну систему запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 лют. 2016 р. № 929. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/92-2016п>. – Назва з екрана.
 19. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 04 берез. 2016 р. Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 14 берез. 2016 р. № 92/2016. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/92/2016>. – Назва з екрана.
 20. Про Концепцію боротьби з тероризмом [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 25 квіт. 2013 р. № 230/2013. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/230/2013>. – Назва з екрана.
 21. Про часткову мобілізацію [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 17 берез. 2014 р. № 303/2014. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/303/2014>. – Назва з екрана.
 22. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 02 верес. 2015 р. “Про нову редакцію Воєнної доктрини України” [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 24 верес. 2015 р. № 555/2015. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/555/2015>. – Назва з екрана.
 23. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 січ. 2015 р. “Про надзвичайні заходи протидії російській загрозі та проявам тероризму, підтримуваним Російською Федерацією” [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 14 лют. 2015 р. № 85/2015. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/85/2015/paran2#n2>. – Назва з екрана.
 - Ukraine”, available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1207-18> (Accessed 01 March 2016).
 14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine “On temporary measures for the period of the anti-terrorist operation”, available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1669-18> (Accessed 01 March 2016).
 15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine “On the military-civilian administration”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/141-19> (Accessed 01 March 2016).
 16. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On approval of the unified state system of civil protection”, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua> (Accessed 01 March 2016).
 17. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On setting mode of high alert and emergency”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua> (Accessed 01 March 2016).
 18. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On approval of the unified state system of prevention, response and suppression of acts of terrorism and minimizing their consequences”, available at: <http://zakon0.rada.gov.ua> (Accessed 01 March 2016).
 19. President of Ukraine (2016), Decree of President of Ukraine “On the decision of the National Security and Defense of Ukraine of 4 March 2016 “On the Concept of the security and defense of Ukraine”, available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/92/2016> (Accessed 01 March 2016).
 20. President of Ukraine (2016), Decree of President of Ukraine “On the concept of fighting terrorism”, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua> (Accessed 01 March 2016).
 21. President of Ukraine (2014), Decree of President of Ukraine “On the partial mobilization”, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua> (Accessed 01 March 2016).
 22. President of Ukraine (2015), Decree of President of Ukraine “On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of 2 September 2015 “A new edition of the Military Doctrine of Ukraine”, available at: <http://zakon0.rada.gov.ua> (Accessed 01 March 2016).
 23. President of Ukraine (2015), Decree of President of Ukraine “On the decision of the National Security and Defense of Ukraine of 25 January 2015 “On emergency measures against the Russian threat and manifestations of terrorism, supported by the Russian Federation”, available at: <http://zakon0.rada.gov.ua> (Accessed 01 March 2016).